

դիսաւորութեամբ հռչակեց նրան դիկտատոր: Վրա հասան քաղաքի զօրամասերը և երդւեցին հնազանդ լինել նորընտիր դիկտատորին: Այդ քայլին իր անվերապահ հաւանութիւնը տւեց և Ազգ. խորհուրդը: Այսպիսով, մարտի առաջին օրերից սկսած՝ Երեւանի բովանդակ իշխանութեան մարմնացումը դարձաւ Արամը, որ իր զարմանալի նրբամտութեան ու տակտի շնորհիւ կարողացաւ շաղկապել շրջանի բոլոր գործօն տարրերը, աշխատանքի լծել ամենքին: Զեռք-ձեռքի տւած Դրօի, զօր. Սիլիկեանի ու Փիրումեանի, նահանգական կոմիսար Ս. Թորոսեանի, քաղաքական կուսակցութիւնների և կառավարական ու հասարակական մարմինների հետ՝ նա երեւան բերեց արտակարգ եռանդ և, ամենատաղնապալի վայրկեանին, ձեռնհասութեամբ վարեց Արարատեան դաշտի հայ ժողովրդի ճակատագիրը:

Ըստ ձևի, Արամի դիկտատոր նշանակւելուց յետոյ էլ իշխանութիւնը մնաց Ազգ. խորհրդի ձեռքին: Յատուկ Կոմիտէի փոխարէն գործում էր առանձին մի մարմին, որի անդամները կոչւում էին վարիչներ: Այս մարմինը փաստօրէն Արարատեան դաշտի կառավարութիւնն էր, որի նախագահն ու զինւորական գործերի վարիչը Արամն էր, ներքին գործոց վարիչը՝ Սահակ Թորոսեանը, պարենաւորմանը՝ Մկ. Մուսիկեանը, ելեւմտականը՝ Յովհ. Մելիքեանը, ինքնապաշտպանութեանը՝ Արշ. Աստուածատրեանը: Քիչ յետոյ, մարմնի կազմի մէջ մտան նոր անձեր՝ Ալեքսանդրապոլի նախկին քաղաքագլուխ Կամսարականը, բժ. Յ. Տէր-Միքայէլեանը (Օվին) և այլն. եղան և ուրիշ փոփոխութիւններ: Այս մարմինը մնաց իշխանութեան գլուխ մինչեւ Հայաստանի խորհրդի ու կառավարութեան ժամանումը Թիֆլիսից:

Երեւանի կառավարութեան, ի վերջոյ յաջողեց, բանալ ռազմագիտական նշանակութիւն ունեցող գլխաւոր ճանապարհները, մաքրել խռովութիւնների բոյն ծառայող մահմետական վայրերը և որոշ կարգ ու կանոն հաստատել իրեն ենթակայ շրջաններում: Նա միջոցներ ձեռք առաւ դասուլքութեան և աւագակութիւնների դէմ: Նրա տրամադրութեան տակ կային 10—12,000 մարդաւժ ու բաւական կարգապահ զինւորներ: Դրամական դրութիւնը կարգաւորելու համար պարտադիր տուրք դրեց ժողովրդի վրա, որը տալիս էր անտրտունջ, անգամ սիրով: Երբեք, գուցէ, հայ կեանքում իշխանութիւնն ու հասարակութիւնը այնպիսի համերաշխ միութիւն չեն կազմել, քան 1918 թւի զարնան և ամառւայ պատմական ամիսներին: